3.10.2024

Mervi Kuittinen/VM
Pasi Leppänen/VM

Perustuslakivaliokunnalle

HE 78/2024 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikon mukaisessa asiassa. Valtiovarainministeriö lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Esityksen tavoitteena on edistää ja tukea hyvinvointialueiden kestävää taloudenhoitoa tunnistamalla talouden merkittävä vaarantuminen ja sen ehkäisemisemiseksi tehtävät toimenpiteet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on osaltaan varmistaa, että hyvinvointialueille kohdennettu rahoitus riittää ja takaa palveluiden saamisen. Tätä tukemaan säädettäisiin ennakollinen talouden ohjauksen menettely tilanteisiin, jossa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittävällä tavalla. Menettelyn tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueiden joutumista tilanteeseen, jossa hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistäminen tai lisärahoitus osoittautuisivat välttämättömäksi.

Lisäksi hyvinvointialueen arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistettaisiin siten, että arviointimenettelyssä käsiteltäisiin aina mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen. Ennakollisen ohjauksen vahvistamiseen pyritään myös arviointimenettelyn ja hyvinvointialueiden rahoituslaissa säädetyn lisärahoituksen yhteyden tiukentamisella.

Lisäksi hyvinvointialueesta annettuun lakiin (611/2021), jäljempänä myös hyvinvointialuelaki) tehtäisiin myös eräitä muita muutoksia.

Hyvinvointialueiden itsehallinnolliseen asemaan vaikuttavina muutoksina tulee arvioida ensisijaisesti esitettyä sääntelyä ennakollisesta talouden ohjauksen menettelystä sekä hyvinvointialueiden arviointimenettelyyn liittyviä muutoksia. Ehdotetut muutokset eivät olennaisesti muuta hyvinvointialueiden itsehallinnollista asemaa. Esityksellä on välillisiä vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiselle. Ehdotettujen ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn sekä arviointimenettelyyn liittyvien muutosten nimenomaisena tavoitteena on osaltaan turvata hyvinvointialueiden taloutta ja palveluita, joissa suoraan on kysymys perusoikeuksien toteutumisen edellytyksistä. Nämä vaikutukset toteutuisivat hyvinvointialueiden neuvottelumenettelyn seurauksena tekemien päätösten mukaisesti ja vastaavasti arviointiryhmän tekemistä ehdotuksista tehtyjen päätösten mukaisesti. Hyvinvointialue päättäisi itsehallintonsa nojalla tarvittavista toimenpiteistä.

Ennakollinen talouden ohjauksen menettely

Hyvinvointialuelakiin lisättäisiin 13 b §, jossa säädettäisiin ennakollisesta talouden ohjauksen menettelystä. Esityksellä siten lisättäisiin hyvinvointialueeseen ohjausta koskevaan sääntelykokonaisuuteen uusi menettely. Arvioitaessa ohjauskokonaisuuden suhdetta hyvinvointialueen itsehallintoon ei kuitenkaan voitane todeta valtion hyvinvointialueiden ohjauksen lisääntyvän merkittävällä tavalla. Esitetyn 13 b §:n osalta kyse on pääosin informaatio-ohjauksesta, johon ei ole liitetty hyvinvointialueen itsehallinnolliseen asemaan vaikuttavaa sääntelyä.

Esityksellä ei muuteta voimassa olevan lain mukaista hyvinvointialueen taloutta ja sen suunnittelua koskevaa sääntelyä perusteiltaan. Esityksellä ei myöskään muuteta hyvinvointialueiden rahoitusta, vaan hyvinvointialueilla on oikeus hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) mukaiseen rahoitukseen.

Ennakollinen talouden ohjauksen menettely on tarkoitettu ainoastaan tilanteisiin, joissa hyvinvointialueen talouden tila olisi vaarantumassa merkittävällä tavalla. Menettely olisi tarkoitettu käytettäväksi ainoastaan yksittäisissä tilanteissa, ja se ei olisi osa säännöllistä vuosittaista ohjausta. Neuvottelumenettely olisi harkinnanvarainen ja voitaisiin käynnistää laissa säädettyjen taloutta kuvaavien tunnuslukujen, muissa prosesseissa annettujen ehtojen toteutumisen tai talousarvion ja -suunnitelman sisältöä ja toteutumista koskevien kriteerien perusteella. Menettelyn käynnistävistä kriteereistä säädettäisiin 13 b §:n 1 momentin 1-4 kohdissa.

Valtiovarainministeriö voisi ehdotuksen mukaan käynnistää neuvottelumenettelyn hyvinvointialueen kanssa, jos:

1) 123 §:n 2 momentin mukaisesti laskettu hyvinvointialueen tilinpäätöksen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 100 prosenttia tai konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on pienempi kuin yksi,
2) on ilmeistä, että ne toiminnan ja talouden muutoksiin kohdistuvat toimenpiteet, joita hyvinvointialueelta on edellytetty 15 §:n 3 momentin mukaisessa lainanottovaltuuden muuttamista koskevassa päätöksessä tai hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 26 §:n 1 momentin mukaisessa lisärahoitusta koskevassa päätöksessä tai 122 §:n mukaisessa arviointimenettelyssä eivät ole toteutumassa eikä hyvinvointialue ole tehnyt päätöstä korvaavista toimenpiteistä,
3) talousarviossa- ja suunnitelmassa ei ole esitetty taloussuunnitelman tasapainon tai alijäämän kattamiseen tarvittavia yksilöityjä toimenpiteitä tai perusteita taikka talousarvio ja -suunnitelma ei ole 115 §:ssä säädetyn mukainen, tai
4) hyvinvointialueen talouskehitys on oleellisesti heikompaa kuin talousarviossa arvioidaan tai sitä ei voida arvioida esitettyjen tai raportoitujen tietojen perustella.

Kriteerit ovat yhteydessä hyvinvointialuelain 13 luvun taloutta ja raportointia koskevaan sääntelyyn sekä voimassa olevan lainsäädännön mukaisiin lainanottovaltuuden muuttamista, ja lisärahoituksen myöntämistä sekä arviointimenettelyä koskeviin prosesseihin. Aluevaltuusto päättää jatkossakin hyvinvointialuelain mukaisesti hyvinvointialueen taloudesta ja toiminnasta. Ehdotetulla sääntelyllä myös täydennettäisiin lainaottovaltuuden muuttamisen ja lisärahoituksen ehtojen sekä arviointimenettelyn johdosta päätettyjen toimenpiteiden seurantaa.

Ennakollisen talouden ohjauksen neuvottelumenettelyn käynnistäminen olisi mahdollista sellaisilla talouden vaarantumista kuvaavilla kriteereillä, joiden täyttymistä hyvinvointialue voi seurata omissa sisäisissä prosesseissaan. Menettelyn harkinnanvaraisuudella voidaan huomioida esimerkiksi kertaluoteiset kriteerien täyttymiseen vaikuttavat tekijät, joilla ei ole pysyvää vaikutusta talouden tilanteeseen ja sitä kautta palvelujen järjestämiskykyyn.

Kyseessä olisi hyvinvointialueen ja valtiovarainministeriön neuvottelumenettely, johon osallistuisivat sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö. Menettelyn ensisijaisena tavoitteena olisi yhteisen tilannekuvan muodostaminen hyvinvointialueen talouden tilasta sekä siihen vaikuttaneiden taloutta ja toimintaa koskevien päätösten toteutumisesta, ja tämän perusteella neuvottelun osapuolten käsitysten esiin tuominen tarvittavista korjaavista toimenpiteistä. Tavoitteena olisi keskustella ja sopia tilanteen korjaamiseksi tehtävistä toimenpiteistä tai laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja niiden seurannasta. Menettelyn yhteydessä voitaisiin neuvottelussa muodostettavan tilannekuvan perusteella antaa hyvinvointialueelle talouden tervehdyttämistä ja palvelujen järjestämisen turvaamista koskevia suosituksia. Suosituksissa sovitettaisiin yhteen eri ministeriöiden näkemykset hyvinvointialueen tilanteeseen.

Sääntelyllä ja menettelyn tavoitteiden toteutuessa pyritään välttämään hyvinvointialueen itsehallintoon puuttumista tarkoittavaa arviointimenettelyä. Menettely ja siinä mahdollisesti annettavat suositukset olisivat tarkoitettuja tukemaan hyvinvointialueen omaa päätöksentekoa. Menettelyssä mahdollisesti annettavia ministeriöiden suosituksia ei esitetä oikeudellisesti hyvinvointialuetta sitoviksi.

Hyvinvointialue tekee toimintaansa koskevat päätökset itsehallintonsa nojalla. Talouden tilanteen vaarantumisessa on kyse hyvinvointialueen valtion rahoituksen ja muiden tulojen riittävyydestä suhteessa hyvinvointialueen järjestämistä palveluista aiheutuviin kustannuksiin. Talouden tilanteen taustalla ovat useat tekijät, ja talouden tilanteen vaarantuminen vaikuttaa hyvinvointialueen mahdollisuuksiin järjestää palvelut. Menettelyllä pyritään turvaamaan hyvinvointialueen kestävä talous, joka vaikuttaa palvelujen järjestämiskykyyn ja siten sosiaalisten perusoikeuksien turvaamiseen.

Valtion hyvinvointialueisiin kohdistetun ohjauskokonaisuuden ei voida katsoa laajenevan itsehallinnon kannalta yhteensopimattomasti. Lähtökohtaisesti esitetty menettely ei sisällä säädösperustaisesti elementtejä, jotka olisivat hyvinvointialueen itsehallintoa kaventavia. Nykyinen hyvinvointialueiden ohjausta koskeva sääntely on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan 17/2021, että sosiaalisten perusoikeuksien turvaaminen edellyttää erityisesti tällaisen hallinnollisen muutoksen yhteydessä sellaista valtiollista ohjausta ja valvontaa, jota muutoin voitaisiin pitää perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaisen itsehallinnon toteutumisen kokonaisarvioinnissa valtiosääntöisesti jossain määrin ongelmallisena. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan 17/2021 vp. ja 14/2024 vp käsitellyt hyvinvointialueen ja ministeriöiden välisiä neuvotteluja eikä ole pitänyt niitä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisina hyvinvointialueen itsehallinnollisen aseman kannalta. Hyvinvointialueiden talouden ohjausta vahvistavien keinojen eli ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn sekä jäljempänä kuvattujen arviointimenettelyyn liittyvien muutosten tavoitteena on osaltaan turvata hyvinvointialueiden taloutta ja palveluita, joissa suoraan on kysymys perusoikeuksien toteutumisen edellytyksistä. Esityksellä on siten välillisiä vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiselle. Nämä vaikutukset toteutuisivat hyvinvointialueiden ehdotetun neuvottelumenettelyn seurauksena tekemien päätösten mukaisesti.

Hyvinvointialuelain 11 §:n mukaan valtiovarainministeriö seuraa yleisesti hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta ja vastaa hyvinvointialueiden talouden ja hallinnon yleisestä ohjauksesta sekä toiminnan yleisestä ohjauksesta siltä osin kuin sitä ei ole säädetty sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön tai muun ministeriön toimivaltaan kuuluvaksi. Lisäksi säännöksen mukaan valtiovarainministeriö sovittaa yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta sekä huolehtii, että hyvinvointialueiden itsehallinto otetaan huomioon hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön valmistelussa. Sosiaali- ja terveysministeriön toimivallasta sosiaali- ja terveydenhuollon yleisessä ohjauksessa, suunnittelussa, kehittämisessä ja valvonnassa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 21 §:ssä. Sisäministeriön toimivallasta pelastustoimen yleisessä ohjauksessa, suunnittelussa ja kehittämisessä säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 7 §:ssä.

Myös ehdotetussa neuvottelumenettelyssä sovitettaisiin yhteen hyvinvointialueen ohjausta. Sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen palveluiden järjestämisen ohjauksesta sekä palveluja koskevasta substanssilainsäädännöstä. Valtioneuvoston sisäisessä työnjaossa valtiovarainministeriölle kuuluvat hyvinvointialueita ja niiden rahoitusta koskeva lainsäädäntö. Ohjausta toteutettaisiin ministeriöiden välisessä yhteistyössä valionvarainministeriön johdolla ja koordinoimana. Esityksellä ei muutettaisi ministeriöiden toimivaltaa hyvinvointialueiden ohjauksessa. Ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn käynnistämisen kriteerit liittyisivät valtiovarainministeriön tehtäviin liittyviin talouden seurantaa, lainanottovaltuuden muuttamista, arviointimenettelyä ja lisärahoitusta koskeviin prosesseihin. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että ehdotuksen mukaisesti ennakollisen talouden menettely toteutettaisiin valtiovarainministeriön johdolla siten, että sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö osallistuvat menettelyyn ja mahdolliset hyvinvointialueelle annettavat suositukset yhteensovitetaan huomioiden ministeriöiden hyvinvointialueiden ohjausta koskeva toimivalta.

Ennakollisen talouden ohjauksen menettelyä koskeva sääntely tulisi esityksen mukaan sovellettavaksi Helsingin kaupungin eriytettäviin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan 17/2021, että kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojasta johtuvista syistä sääntelyssä tuli rajata Helsingin kaupunkiin kohdistuva ohjaus vain lakisääteisiin tehtäviin ja vain ehdottoman välttämättömään tuolloin arvioitavana olevan valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen kannalta. Ennakollisen talouden ohjauksen menettelyä koskevaa sääntelyä on tarkoituksenmukaista soveltaa myös Helsingin kaupungin eriytettäviin tehtäviin, jotta lakisääteisiä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluja turvataan yhdenvertaisesti. Helsingin kaupungin näiden tehtävien rahoitus määräytyy samanlaisten perusteiden mukaisesti kuin hyvinvointialueiden. Lainanottovaltuutta koskevaa

sääntelyä lukuun ottamatta ehdotetun pykälän kriteerejä on mahdollista soveltaa Helsingin kaupungin eriytettäviin tehtäviin. Esitetyllä sääntelyllä osaltaan turvataan perusoikeuksien toteutumista ehkäisemällä ennalta talouden heikentymistä sellaiseen tilaan, jossa palvelut voisivat vaarantua.

Hyvinvointialueen arviointimenettelyä koskevat muutokset

Hyvinvointialueena arviointimenettelyä koskeviin säännöksiin (122 § ja 123 §) esitetään eräitä muutoksia.

Arviointiryhmä tekee voimassa olevan 122 §:n mukaan ehdotuksen hyvinvointialueen talouden tervehdyttämiseksi sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen edellytysten turvaamiseksi tarvittavista toimista. Arviointiryhmän tehtäviin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan arviointiryhmän tulisi aina ehdotuksessaan käsitellä myös hyvinvointialue- ja maakuntajakolain 6 §:ssä tarkoitettua hyvinvointialueen muuttamisen vireillepanoa. Arviointiryhmän kannanotto ja perustelut eivät kuitenkaan korvaisi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain 8 §:ssä tarkoitettua aluejakoselvitystä. Arviointiryhmälle asetettava velvollisuus käsitellä myös hyvinvointialueen muuttamisen vireillepanoa ei muuttaisi hyvinvointialueen itsehallinnollista asemaa nykyisestä. Arviointiryhmällä on voimassa olevankin sääntelyn perusteella laaja arviointi- ja selvitysvelvollisuus, mutta myös oikeus esittää tarpeellisiksi katsomiaan toimia. Siten mahdollisuus esittää hyvinvointialueen muuttamisen vireillepanoa on tähänkin saakka ollut arviointiryhmälle mahdollista. Voimassa olevan säännöksen mukaan valtiovarainministeriö päättää arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten ja aluevaltuuston päätösten perusteella hyvinvointialue- ja maakuntajakolain 8 §:ssä tarkoitetun aluejakoselvittäjän asettamisesta selvittämään hyvinvointialueen muuttamista. Hyvinvointialueen muuttamista koskevaan sääntelyyn ei esitetä muutoksia. Hyvinvointialue- ja maakuntajakolain 2 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan hyvinvointialueesta annetun lain 122 §:ssä tarkoitetussa hyvinvointialueen arviointimenettelyssä ollutta hyvinvointialuetta koskeva selvitys hyvinvointialueen muuttamisesta voi tulla vireille myös mainitussa pykälässä tarkoitetun arviointiryhmän ehdotuksesta.

Arviointimenettelyssä olleen hyvinvointialueen toimenpiteiden toteutumisesta koskevaan raportointiin ehdotetaan lisäyksiä. Voimassa olevan säännöksen mukaan arviointiryhmä tekee ehdotuksen hyvinvointialueen talouden tervehdyttämiseksi sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen edellytysten turvaamiseksi tarvittavista toimista. Aluevaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän toimenpide-ehdotukset ja saatettava niitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat aluevaltuuston päätöksiä toimenpiteistä. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys toimenpiteiden toteutumisesta ja riittävyydestä tilikaudella. Hyvinvointialueen on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Tähän sääntelyyn esitetään lisättäväksi hyvinvointialueelle velvoite väliraportoinnista. Esityksen mukaan toimenpiteistä raportoitaisiin myös osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä sekä 13 a §:ssä tarkoitetussa neuvottelussa. Lisätty raportointivelvoite ei lähtökohtaisesti muuta hyvinvointialueen itsehallinnollista asemaa. Hyvinvointialueen on joka tapauksessa voimassa olevan sääntelyn mukaisesti raportoitava toiminnastaan ja taloudestaan. Lisäksi 13 a §:ssä tarkoitettu neuvottelu on nimenomaisesti tarkoitettu tilanteeksi, jossa hyvinvointialueen tilannetta tarkastellaan kokonaisuudessaan.

Esityksen mukaan ratkaisu aluejakoselvityksen tarpeellisuudesta voitaisiin tehdä myös uutta arviointimenettelyä käynnistämättä tilanteessa, jossa aiemmassa arviointimenettelyssä esitetyt ja aluevaltuuston päättämät toimenpiteet eivät ole toteutuneet ja arviointimenettelyn edellytykset täyttyvät edelleen. Hyvinvointialueen itsehallinnollinen asema ei tältä osin ratkaisevasti muuttuisi nykyisestä. Hyvinvointialue itse päättää toimenpiteistä, ne voivat olla muitakin kuin arviointiryhmän esittämiä. Vastaava sääntely lisättiin kuntalakiin vuonna 2021 eikä muutosta pidetty ongelmallisena kunnallisen itsehallinnon kannalta. Ehdotettu muutos mahdollistaa aluejakoselvityksen asettamisen nopeutumisen esimerkiksi tilanteissa, joissa uudessa arviointimenettelyssä ei arvioida voitavan tehdä enää vaikean taloudellisen tilanteen kannalta hyvinvointialueen palvelujen edellytysten turvaamiseksi tarvittavia uusia toimenpide-ehdotuksia. Valtiovarainministeriö voisi vaihtoehtoisesti myös päättää uudesta arviointimenettelystä.

Hyvinvointialueen talouteen liittyvät arviointimenettelyn edellytyksiä koskevaa 123 §:ää muutettaisiin siten, että valtiovarainministeriö voisi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos

hyvinvointialueelle on myönnetty jo yhden kerran hyvinvointialueiden rahoituksesta annetussa laissa (617/2021) tarkoitettua lisärahoitusta. Voimassa olevan säännöksen mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos lisärahoitusta on myönnetty kaksi kertaa kolmen tilikauden aikana. Muutos yhtenäistäisi lisärahoituksen ja lainanottovaltuuden muuttamista koskevat arviointimenettelyn käynnistämisen edellytykset. Valtiovarainministeriö voisi voimassa olevan säännöksen mukaisesti käynnistää arviointimenettelyn myös silloin, jos hyvinvointialueelle on myönnetty 15 §:n 3 momentissa tarkoitettu lainanottovaltuus. Esityksellä ei muutettaisi lisärahoitusta koskevaa hyvinvointialueiden rahoituslain 11 §:n sääntelyä. Lisärahoituksen myöntäminen osoittaa palvelujen merkittävää vaarantumista, koska sitä myönnetään tilanteessa, jossa rahoituksen taso muutoin vaarantaisi perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen. Lisärahoitusta koskevaan päätökseen voidaan hyvinvointialueiden rahoituslain 11 §:n mukaisesti ottaa palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja kyseisten perustuslaissa tarkoitettujen palvelujen turvaamisen varmistamiseksi. Arviointimenettelyn käynnistämisen edellytyksiä koskeva muutos mahdollistaa nopeamman puuttumisen hyvinvointialueen vaikeuksiin ja siten osaltaan turvaisi peruspalvelujen toteutumista. Arviointimenettelyn käynnistäminen talouden perusteella on kuitenkin edelleen, voimassa olevan sääntelyn mukaisesti, valtiovarainministeriön harkinnassa. Tästä syystä menettely voidaan jättää käynnistämättä esimerkiksi tilanteessa, jossa lisärahoituksen ja sille asetettujen ehtojen voidaan yksinään katsoa turvaavan palvelujen järjestämistä. Esitetyllä muutoksella on siten välillistä vaikutusta hyvinvointialueen talouteen ja toimintaan, koska arviointimenettelyyn päätymisen voidaan katsoa hyvinvointialueen näkökulmasta osoittavan vakavia ongelmia taloudessa ja perustuslaissa turvattujen palvelujen järjestämisessä.

Hyvinvointialueen arviointimenettelyä koskevat muutokset eivät muuttaisi arviointimenettelyä koskevan sääntelyn itse perusratkaisua.

Muut ehdotetut muutokset

Hyvinvointialueen lainanottovaltuutta koskevaan hyvinvointialuelain 15 §:n 1 momenttiin lisättäisiin, että lainanottovaltuuden tulee kattaa investointien lisäksi myös investointeja vastaavat sopimukset. Kyseessä on teknisluonteinen muutos, joka vastaa säännöksen nykyistä tarkoitusta ja soveltamiskäytäntöä. Myös hyvinvointialuelain 16 §:ssä tarkoitetussa investointisuunnitelmassa tulee voimassa olevan lain mukaan esittää investointeja vastaavat sopimukset. Lisäksi mainitun säännöksen muukaan investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa 15 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa.

Aluevaltuuston tehtäviä koskevan 22 §:n 2 momentin 8 kohdasta esitetään poistettavaksi hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista päättäminen. Esitetty muutos mahdollistaisi, että aluevaltuusto voisi delegoida asiakasmaksuista päättämisen alaisilleen viranomaisille hyvinvointialuelain 95 §:n mukaisessa hallintosäännössä. Aluevaltuusto päättäisi jatkossa näiden maksujen yleisistä perusteista. Lisäksi momentin 12 kohtaan tehtäisiin teknisluonteinen tilintarkastaja koskeva sanamuodon tarkistus. Hyvinvointialueella on yksi tilintarkastaja, jona toimii tilintarkastusyhteisö. Vastaava sanamuodon tarkistus tehtäisiin 63, 73 ja 117 §:ään.

Toimintakertomusta koskevaa 119 §:ää muutettaisiin siten, että toimintakertomuksessa tulisi esittää arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Toimintakertomuksessa olisi arvioitava hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja. Sääntelyllä osaltaan turvattaisiin nykyistä paremmin taloudellisen vastuullisuuden tiedostamista ja raportointia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021) soveltamisalaa ja eri lakien soveltamista koskevaan 2 §:n 4 momenttiin lisättäisiin viittaukset hyvinvointialuelain 13 a §:ään ja ehdotettuun uuteen 13 b §:ään. Lisäksi momenttiin lisättäisiin viittaukset hyvinvointialuelain 7, 9, 10, 53, 56 ja 57 §:ään sekä lain 9 lukuun. Muutoksilla selkeytettäisiin HUS-yhtymän asemaa toimijana, jolla on itsenäistä lakisääteistä järjestämisvastuuta. Muutoksella selkeytettäisiin sitä, että järjestämisvastuuseen kytkeytyvää sääntelyä sovelletaan myös HUS-yhtymään. Koska HUS- yhtymä on itsessään hyvinvointialueiden yhteistoimintaelin,

mahdollisuudet hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun julkisoikeudelliseen yhteistoimintaan jäisivät kuitenkin edelleen rajoitetummiksi kuin mitä ne ovat hyvinvointialueilla. Lisäksi 5 momenttiin tehtäisiin teknisluonteisena korjauksena viittaus sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 27 §:ään, jossa säädetään sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämisestä. Lisäksi Helsingin kaupunkiin sovellettavia hyvinvointialueesta annetun lain ja kuntalain säännöksiä koskevan 17 §:n 2 momenttiin lisättäisiin viittaus hyvinvointialuelain 13 b §:ään.